

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut Palvelualueen palvelusuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatus-, opetus- ja elinikäisen oppimisen palveluita. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella edistetään tasa-arvoisesti kuntalaisten varhaiskasvatusta, opetusta, sivistystä, osaamista, vapaa-aikaa ja hyvinvointia. Palvelut on tuotettu asiakaslähtöisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti laadukkaita palveluja turvallisessa toimintaympäristössä.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA		TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
			2023	Enn 2023	ltk			
Toimintatuotot	4 801	4 433	4 433	4 133	4 036	4 036	4 036	4 036
Myyntituotot	1 578	1 650	1 650	1 650	1 650	1 650	1 650	1 650
Maksutuotot	1 418	1 393	1 393	1 093	1 093	1 093	1 093	1 093
Tuet ja avustukset	1 719	1 332	1 332	1 332	1 235	1 235	1 235	1 235
Muut toimintatuotot	86	59	59	59	59	59	59	59
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-52 972	-53 970	-54 570	-54 632	-55 700	-53 906	-54 165	-54 114
Henkilöstökulut	-26 422	-27 225	-27 825	-27 891	-28 626	-27 235	-27 494	-27 443
Palvelujen ostot	-9 781	-9 909	-9 909	-9 904	-10 003	-9 790	-9 790	-9 790
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 187	-1 055	-1 055	-1 055	-1 054	-1 011	-1 011	-1 011
Avustukset	-2 939	-2 736	-2 736	-2 736	-2 736	-2 726	-2 726	-2 726
Muut toimintakulut	-12 643	-13 046	-13 046	-13 046	-13 281	-13 145	-13 145	-13 145
Toimintakate	-48 171	-49 537	-50 137	-50 499	-51 664	-49 870	-50 129	-50 078
Vuosikate	-48 171	-49 537	-50 137	-50 499	-51 664	-49 870	-50 129	-50 078
Poistot ja arvonalentumiset	-559	-470	-470	-470	-470	-547	-547	-547
Suunnitelman mukaiset poistot	-559	-470	-470	-470	-470	-547	-547	-547
Tilikauden tulos	-48 730	-50 007	-50 607	-50 969	-52 133	-50 417	-50 675	-50 625
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-48 730	-50 007	-50 607	-50 969	-52 133	-50 417	-50 675	-50 625
Vyörytyserät	-2 064	-2 673	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Vyörytystuotot								
Vyörytyskulut	-2 064	-2 673	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Kustannuslaskennalliset erät								
Yli/alij. vyörytyser. jälkeen	-50 794	-52 680	-53 359	-53 721	-54 886	-53 169	-53 427	-53 377
Toimintakulujen muutos %		2 %	3 %	0 %	2 %	-3,2 %	0,5 %	-0,1 %
Toimintakatteen muutos %		3 %	4 %	1 %	3 %	-3 %	1 %	0 %

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten palveluiden keskeinen tehtävä on tuottaa koko palvelualueen yhteisiä hallintopalveluja ja toimia sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan tukena heidän työskentelyssään. Lisäksi palvelualueelle kuuluu lasten ja nuorten taiteen perusopetuksessa musiikkiopistopalveluiden osto ja ohjaus. Yhteisten palveluiden keskeinen tavoite vuodelle 2024 on vuonna 2023 tehdyn strategisen tilaselvityksen toimenpiteiden edistäminen. Lisäksi tulosalueella panostetaan toisen asteen koulutuksen omistajaohjauksen kehittämiseen. Palvelualue ryhtyy myös toteuttamaan Lapsi ystävällisen kunnan toimintamallia ja ohjaa koko kuntaorganisaatiota mallin käyttöönotossa.

Palvelualueella korostuu hyvinvoinnin edistäminen ja laaja-alainen yhteistyö järjestöjen, hyvinvointialueen ja kuntalaisten kanssa. Kunnan ja hyvinvointialueen yhdessä tekemään ennaltaehkäisevään työhön panostetaan edelleen ja kunnan omaa terveyden ja hyvinvoinnin työtä vahvistetaan panostamalla elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen toiminnan kehittämiseen. Hyvinvointialueen toiminnasta heijastuu edelleen riskejä varhaiskasvatuksen ja opetuksen oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelujen toteutumiseen lain edellyttämällä tavalla pätevän henkilöstön saatavuusongelmien takia. Jos hyvinvointialue ei onnistu ratkaisemaan henkilöstöongelmia, päiväkotien ja koulujen tehtävä vaikeutuu huomattavasti.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Kunnan lapsimäärän väheneminen vaikuttaa kuntapalveluiden ja talouden suunnitteluun. Kuntaan suuntautuva muuttoliike pehmentää lapsimäärän vähenemistä, mutta se ei muuta trendiä, koska syntyvyys on jälleen kääntynyt Mäntsälässä ja valtakunnallisesti laskuun. Palvelualueella jatketaan palveluiden mitoituksen tarkastelua yhdessä teknisten palveluiden kanssa.

Varhaiskasvatusmaksujen pienentäminen ja elinkustannusten nousu vaikuttavat voimakkaasti yksityiseen varhaiskasvatukseen ja riskienhallinnan takia varhaiskasvatuksen talousarviossa on mukana palvelusetelin käyttöönotto vuoden 2024 aikana. Tällä panostuksella taataan yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytykset. Varhaiskasvatuksessa käyttöönotettu lapsen tuen malli tuo paineita henkilökuntamäärän kasvuun suunnitelmakaudella ja edellyttää tulevaisuudessa lisäpanostuksia osaa vaan henkilöstöön.

Toiselle asteelle ulottuneen oppivelvollisuuskoulutuksen ensimmäinen ikäluokka valmistuu lukuvuonna 2023–2024 ja vuoden 2024 aikana arvioidaan muutoksen vaikutuksia. Arviointi kohdistuu Mäntsälän kunnan järjestämään lukiokoulutukseen ja Keudan kanssa keskustellaan myös tutkintoon valmistavan koulutuksen arvioinnista.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi myös valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Palvelualueella haasteena on erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Yleinen työvoiman saatavuuden heikkeneminen tuo haasteita koko palvelualueelle lyhytaikaisten sijaisten saantiin. Näitä riskejä hallitaan yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa kehittämällä rekrytointia, panostamalla koko palvelualueella johtamisen kehittämiseen ja huolehtimalla siitä, että henkilöstön palkkauksessa ei jäädä jälkeen maakunnan yleisestä palkkatasosta.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

1000 €	TP 2022	TA 2023	MTA		TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
			2023	Enn 2023	ltk			
Toimintatuotot								
Toimintakulut	-547	-450	-450	-448	-513	-520	-523	-523
Toimintakate	-547	-450	-450	-448	-513	-520	-523	-523
Toimintakulujen muutos %		-18 %	-18 %	0 %	14 %	1 %	1 %	
Toimintakatteen muutos %		-18 %	-18 %	0 %	14 %	1 %	1 %	

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä järjestämällä matalankynnyksen opisto-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluita. Monipuoliset hyvinvointia edistävät palvelut toteutetaan asiakaslähtöisesti vastaamaan kuntalaisten tarpeita. Laadukkaat hyvinvointia edistävät palvelut ovat kunnan vetovoimatekijä.

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Jatkuvan oppimisen vaatimus ja uudet työtavat mm. uudet ohjelmat sekä koulutetun henkilöstön saaminen, väestön vanheneminen ja monikulttuurisuus edellyttävät uusien toimintatapojen miettimistä. Järjestöjen ja yhdistysten vapaaehtoisten työntekijöiden ikääntyminen vaikuttaa suoraan kolmannen sektorin osallistumiseen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistyöhön. Hyvinvointialueen ja kunnan keskinäiseen työn - ja vastuunjaon selkiyttäminen auttaa kehittämään kunnan omaa terveyden ja hyvinvoinnin ennaltaehkäisevää työtä.

Vuoden 2024 painopisteitä ohjaavat kunnan strategia ja päivitetty hyvinvointisuunnitelma 2022–2025. Hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden toteutumisesta tiedotetaan säännöllisin väliajoin kunnan johtoryhmää, hyvinvointilautakuntaa ja toiminnan edistyminen tuodaan esille osavuosikatsausten yhteydessä. Mäntsälän kunnan saamalla perintörahoilla mahdollistui määräaikaisten työntekijöiden palkkaaminen senioriohjaukseen ja kaikenikäisten kuntalaisten ehkäisevään päihde- ja mielenterveystyöhön. Senioriohjaajan työn tavoite on edistää ikäihmisten hyvinvointia, omatoimisuutta, osallisuutta ja kotona asumista.

Kuntalaisten hyvinvointia tuetaan myös ostamalla 15 000 eurolla/vuosi Hyvinkään Perheasiain neuvottelukeskuksesta lähivastaanottopalvelu Mäntsälään kaksi kertaa kuukaudessa. Tämä palvelu toteutetaan yhdessä Mäntsälän evankelisuterilaisen seurakunnan kanssa.

Kunnan avustusjärjestelmän päivittäminen jatkuu samoin sähköisen hakemisen valmistelu. Koko kunnantasolla tilavarausjärjestelmän uusimisen myötä huomioidaan tilojen harrastus-/kokouskäyttö. Kaikenikäisten digiosaamisen vahvistaminen on yksi hyvinvointisuunnitelman kärkiteemoista ja tavoitteena on vahvistaa mm. ikäihmisten digiosaamista tulevana vuonna yhdessä kirjaston, kansalaisopiston, senioriohjaajan ja kolmannen sektorin kanssa yhdessä.

Kirjasto on aktiivinen kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen lukutaidon, digi- ja kansalaistaitojen, osallisuuden, luotettavan ja ajantasaisen tiedonhankinnan sekä hyvinvoinnin vahvistaja. Kirjasto tarjoaa sisällöltään ja muodoiltaan monipuolisia aineistoja, matalan kynnyksen palveluja, opastusta, kohtaamisia ja tapahtumia kaikille turvallisessa ja avoimessa yhteisessä tilassa. Kirjasto kokeilee uutta, osallistuu myös kirjaston ulkopuolisiin tapahtumiin ja tekee laajaa yhteistyötä kunnan eri toimijoiden kanssa.

Kansalaisopisto tarjoaa monipuolisia ja erimittaisia kursseja niin lähi- kuin verkko-opetuksena. Taiteen perusopetusta on tarjolla kuvataiteessa, käsitöissä ja baletissa. Kansalaisopiston kurssivalikoimaan vakiintuu lukuvuosittain muutama opintopistekurssi. Kansalaisopisto ottaa huomioon paikalliset sivistystarpeet: tarjolla on kursseja sekä lapsille että aikuisille, ja myös maahanmuuttajille ja vammaisille tarkoitettujen kurssien tarjontaa selvitellään.

Hankkeet

Mäntsälän kansalaisopisto on mukana OPH:n LaKe- hankkeessa ESTEET NURIN! - Yhdenvertaisuus, esteettömyys ja osallisuus opistoissa. Esteet nurin- LaKe hanke alkoi 1.8.2023 ja se jatkuu 30.6.2025 asti. Hakijana ja hankkeen koordinoijana on Kuopion kansalaisopisto. Yhteishankkeessa ovat mukana Kuopion ja Mäntsälän kansalaisopistojen lisäksi Joensuun seudun kansalaisopisto, Kotkan opisto, Tampereen seudun työväenopisto, Tornion kansalaisopisto ja Wellamo-opisto. Keski-Uudenmaan kansalaisopistojen yhteinen Me polutamme –hanke jatkuu 30.6.2024 asti. Me polutamme- hankkeessa ja sen jälkeen koulutamme tuntiopettajia osaamisperustaisten kurssien laadinnassa.

Vapaa-aika ja hyvinvointipalveluiden hankkeita ovat Starttivalmennus, Mäntsälä Liikkuu 2025, Harrastamisen Mäntsälän malli ja Etsivä nuorisotyö.

Riskit ja epävarmuustekijät

Koulutetun henkilökunnan saaminen koko palvelualueelle ja tilojen riittämättömyyteen liittyvät haasteet.

Kuinka paljon kuntalaiset haluavat käyttää kansalaisopiston palveluja?

Koulutetun henkilökunnan saamiseksi yhteistyön tehostaminen HR:n kanssa on tärkeää samoin rekrytoinnin houkuttelevaksi tekeminen.

Toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseen

Markkinointia ja omaa toimintaa tulee tehdä tutuksi tehostamalla tiedottamista kohdennetusti, jalkautua kuntalaisten keskuuteen ja tiivistää yhteistyötä kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Positiivisen ja kannustavan toimintaympäristön luominen. Otetaan käyttöön uusia innovatiivisia työtapoja.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

1 000 €	TP 2022	TA 2023	MTA		TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
			2023	Enn 2023	ltk			
Toimintatuotot	442	483	483	483	483	433	433	398
Toimintakulut	-3 175	-3 611	-3 611	-3 611	-3 694	-3 551	-3 572	-3 521
Toimintakate	-2 734	-3 128	-3 128	-3 128	-3 211	-3 118	-3 138	-3 123
Toimintakulujen muutos %		14 %	14 %	0 %	2 %	-4 %	1 %	-1 %
Toimintakatteen muutos %		14 %	14 %	0 %	3 %	-3 %	1 %	0 %